

I. Když zdravý ochořel, ví, co měl...

Autorem citátu je skotský spisovatel a historik, jehož dílo kdysi ovlivnilo britskou viktoriánskou literaturu, Thomas Carlyle. Na základě vlastní nedobré zkušenosti nejspíš zjistil, že svého zdraví si musíme vážit a pokud o ně přijdeme, můžeme maximálně vzpomínat na „staré dobré časy“ a říkat „bejvávalo“. My, zaměstnanci, na rozdíl od onoho literáta, v případě, že se nám stane úraz, máme jedinečnou oporu v ZP – a tou je absolutní povinnost zaměstnavatele pracovní úraz odškodnit (pokud je úraz jako pracovní uznán), jestliže se zaměstnavatel „částečně nebo zcela“ z této odpovědnosti nevymaní. Sice vám to zdraví nevrátí, ale snad mi dáte za pravdu, že je rozdíl být nemocný a zároveň slušně finančně zajištěný, když už máme na to zákonný nárok, než jen „brát nemocenskou“ či marod chodit do práce a nemít za to ani korunu. Z vlastní zkušenosti mohu říct, že se jedná opravdu o velmi malý počet případů, kdy se odškodnění krátí a v případě, že by na vaší straně byla určena míra odpovědnosti (zaměstnavatel se tzv. „vymaní z části“), nestane se ani tehdy nic víc než že se vám výsledná částka, kterou máte dostat jako náhradu, částečně zkrátí. Opravdu, nic víc – nic míň. Tohle všechno píšu, protože stále ještě potkávám lidi, kteří svou hloupostí anebo z naivity svůj úraz neohlásili a pokazili si tak život, případně, což je ta nejhorší varianta, dostali nakonec výpověď za ztrátu zdravotní způsobilosti – bez odstupného nebo renty, na kterou mohli mít až do důchodu (65 let) nárok...

Velmi důležité je na začátku splnit zákonnou povinnost – tou je *„bezodkladně oznamovat svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci svůj pracovní úraz, pokud to zdravotní stav dovolí, a pracovní úraz jiného zaměstnance, popřípadě úraz jiné fyzické osoby, jehož jste byli svědkem...“* (zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, dále v textu ZP). Všimněte si, že zde nic nepíšu o neschopence – z toho vyplývá, že se jedná o **každý úraz, který se stane bez ohledu na to, zda je s pracovní neschopností nebo bez ní.**

A teď si probereme ještě zásadní rozdíl mezi „bezodkladně oznámím“ – „za nějakou dobu oznámím“ – „a neoznámím vůbec“, který může být v konečném posouzení rozhodující:

- **bezodkladně ohlásím** – zaměstnavatel úraz poté prošetří – pokud uzná úraz za pracovní, tak prostřednictvím pojišťovny zaplatí zákonné náhrady; další variantou je pak „neuzná – nezaplatí“, případně „uzná – a krátí náhrady“ (v těchto dvou případech se pořád máte možnost poradit se svými inspektory BOZP OSŽ – Ú nebo inspektory BOZP ZO OSŽ o dalším postupu – ale pozor – vždy před podpisem Záznamu o úrazu!
- **za nějakou dobu ohlásím** – veškeré dokazování, že se úraz stal, bude pouze na vás; pokud nemáte svědky, máte většinou smůlu, pokud je seženete, i tak se vystavíte možnosti, že zaměstnavatel úraz hlášený dodatečně neuzná nebo bude chtít náhrady krátit právě na základě nesplnění základní povinnosti, kterou je úraz hlásit bezodkladně. Máte sice možnost se soudit, ale ruku na srdce – půjdete do toho?
- **neohlásím vůbec** – sice nejméně pracné, ale nejméně výhodné; nedostanete nic, zaměstnavatel vás může potrestat za neplnění povinností, a navíc vás pravděpodobně potrestá také manželka/manžel, pokud se dozví, že za nemoc, operaci, ztrátu zaměstnání nebo invaliditu si můžete sami, a navíc nepřinesete ani korunu.

Vždy pečlivě čtěte záznam o úrazu, který je „úředním dokumentem“, rozhodujícím pro stanovení výše odškodnění nebo také podkladem pro možný budoucí soudní spor. Pokud se zněním nesouhlasíte nebo mu nerozumíte, určitě se před podpisem poraďte. Totéž platí pro zástupce ZO OSŽ, kteří mají navíc možnost si veškerou dokumentaci vedenou o šetření pracovního úrazu vyžádat, a nejen to – dle znění ZP§ 105 má zaměstnavatel pracovní úraz šetřit „za účasti odborové organizace“. Pozor – základní organizace s největším počtem členů v případě pracovního úrazu zastupuje i zaměstnance odborově

neorganizované. Zaměstnavatel by měl poškozenému zaměstnanci poskytnout pro účely odškodnění formuláře (volně ke stažení zde: <http://www.koop.cz/>)

A nakonec jedna zajímavost, kterou mnozí možná slyšíte poprvé a mohla by vás určitě zajímat – odškodnění bolesti a společenského uplatnění lze uplatnit, i když pracovním úrazem nebyla způsobena pracovní neschopnost. Možná je to pro někoho překvapení, ale odškodnění některých zákonných náhrad a pracovní neschopnost spolu opravdu nijak nesouvisí.

A co jsou to ty „náhrady“, si řekneme příště...

II. Když zdravý ochořel, ví, co měl...

Minule jsme si řekli, co udělat v případě (pracovního) úrazu, aby doma nenastala tichá domácnost. A také už víme, jakou základní povinnost máte – každý úraz (pracovní) bezodkladně ohlásit svému nadřízenému, a to způsobem a postupem, který vám určuje např. interní směrnice zaměstnavatele. Pokud je po tom všem úraz uznán jako úraz pracovní, a vy jste v souvislosti s ním navštívili lékaře nebo měli nějaké související výdaje, následuje přesně daný postup, na jehož konci dostanete náhrady za ušlou mzdu po dobu pracovní neschopnosti, odškodnění bolesti, společenského uplatnění (v případě „trvalých následků“), náhrady za náklady „účelně vynaložené“ s léčením, případně s věcnou škodou. Také jsme si již řekli, že zaměstnavatel vám za tímto účelem poskytne formuláře. Jejich vlastní vyplnění, si ale musí každý zajistit sám u ošetřujícího lékaře nebo specialistů, kteří se na léčení podíleli. Důležité je také, co máte zapsáno v lékařské zprávě – tady doporučuji si ji raději v klidu přečíst než odejdete z ordinace, protože i ona je důležitým podkladem k odškodnění. Pokud se lékařská zpráva a Záznam o úrazu rozcházejí v popisu úrazového děje, je problém na světě. A teď konečně, co jsou to ty „náhrady“:

- **náhrada za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti** – zjednodušeně řečeno se jedná se o doplacení rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem pracovního úrazu a výší nemocenské dávky, **totéž při každé další pracovní neschopnosti, které s pracovním úrazem souvisí v následujících měsících či letech**)

Náhrada se vyplácí dle ZP pravidelně, pokud se nedohodnete jinak, a to od 1. měsíce po vzniku škody. Jak škodu poznáte? Vzniká právě tou první mrňavou výplatou, která je zmenšená z důvod vaší pracovní neschopnosti.

- **náhrada za bolest** – lékař vypíše formulář, kde na základě vaší diagnózy uvede bodové ohodnocení bolesti
- **náhrada za ztížení společenského uplatnění** – obvykle je zmínka o trvalých následcích zapsána lékařem již ve formuláři na bolestné, tento nárok vzniká zpravidla po jednom roce od poškození nebo po ustálení zdravotního stavu, lhůta promlčení je tři roky od vzniku úrazu

Způsob odškodňování náhrady za bolest a ztráty společenského uplatnění se odvíjí od NV č. 276/2015 Sb., konkrétně od přílohy č. 1 a č. 3, přičemž hodnota jednoho bodu je v současné době stanovena na 1% hrubé mzdy v národním hospodářství. Vzhledem k časové prodlevě od samotného pracovního úrazu k možnému uplatnění odškodnění ztížení společenského uplatnění (cca 1 rok) je nutné, abyste se o tuto položku aktivně přihlásili, aby nedošlo k jejímu tzv. „promlčení“. V každém případě je zaměstnavateli nutné poskytnout a doložit veškeré další podklady, na základě kterých odškodnění požadujete. Peníze za bodíky si můžete vždy jednoduše spočítat, stačí si na internetu příslušnou legislativu najít (např. www.zakonyprolidi.cz).

- **účelně vynaložené náklady spojené s léčením** - mezi tyto patří zejména náklady na poplatky u lékaře, „soutpisné“, které si účtuje lékař za vyplnění formulářů, léky a předepsané rehabilitační pomůcky, rehabilitace, lázně, dále např. v odůvodněných případech cestovné, parkovné, pohonné hmoty, případně nezbytné náklady na doprovod další osoby, pokud je nutný převoz nebo doprovod poškozeného; tyto nároky je nutné doložit originály účtenek, jízdenek a dalšími dokumenty, kterými může být i např. kopie technického průkazu použitého automobilu (kvůli určení náhrad pohonných hmot) nebo výpočet ušlé mzdy doprovázející osoby - ošetřující lékař tyto položky potvrdí na formulářích, jako účelně „vynaložené“
- **náhrada věcné škody** – jedná se o předměty, které se mohou při úrazovém ději poškodit – mohou to být např. hodinky, brýle, mobil... zde je však již dokazování škody zcela na poškozeném zaměstnanci, např. doložením ceny a stáří předmětu (lze uplatnit formou čestného prohlášení, účtenkou nebo vyjádřením odpovídajícího prodejce), proplácí se však částka odpovídající průměrné pořizovací ceně, ponížená o amortizaci

A nakonec informace i pro OSVČ, které nemají podnikání jako hlavní pracovní poměr. Pokud v souběhu s pracovním poměrem podnikáte, můžete uplatnit škodu, která vám vznikla, tentokrát jako OSVČ. Potřebujete na to vytrvalost, pevné nervy a pokusit se ušlou mzdu doložit např. daňovým přiznáním a vyčíslenou škodou na základě předpokládaného pravidelného příjmu. V tomto případě je nejlepší se dohodnout s pojišťovnou, jaké doklady požaduje.

Vidíte, ani to nebolelo. Odškodňování pracovních úrazů není tak složitý proces, jak se může na první pohled zdát, ale závisí, hned na začátku, jen a jen na vás. V každém případě si především važme svého zdraví a pečujme o ně odpovídajícím způsobem, pevně doufejme, že se nám pracovní úrazy vyhnou obloukem a pokud se už na nás přilepí smůla, radujme se alespoň z toho, že nás dobře chrání zákony.

Dana Žáková, oddělení BOZP OSŽ Ú